

ASGARI ÜCRET NASIL BELİRLENİR?

Aydınlık Dergisi, 6 Ocak 2008

Yıldırım Koç

Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun oybirliğiyle aldığı karar 29 Aralık 2007 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak, 1 Ocak 2008 tarihinde yürürlüğe girdi. Aylık brüt asgari ücret 585,00 YTL'den yüzde 4'lük artışla 608,40 YTL'ye yükseltildi.

Asgari ücreti kim belirler?

Bu soruya normal olarak verilen cevap, "asgari ücreti 15 kişilik asgari ücret tespit komisyonu belirler"dir. Ama bu görüş doğru değildir. Asgari ücret, ülkedeki çok farklı ekonomik, toplumsal ve siyasal dengeler sonucunda belirlenir. Asgari ücret tespit komisyonunda 5 işçi temsilcisi, 5 işveren temsilcisi ve 5 de üst düzey bürokrat vardır. Sonucu, 5 bürokratin tavrı belirler. 5 bürokratin tavrı ise ülkedeki ekonomik, toplumsal ve siyasal dengeler göz önünde bulundurularak hükümet tarafından kararlaştırılır. Diğer bir deyişle, asgari ücret tespit komisyonu, sürece bir katılım görüntüsü vermek amacıyla düzenlenmiş bir kurumdur.

Asgari ücretin bilimsel yöntemlerle belirlenmesi mümkün değil midir?

Hayır; asgari ücretlerin ve genel olarak ücretlerin belirlenmesinde "bilimsel" ölçütler yoktur. İşçi, işgücünü satar. İşgücünün fiyatı, işgücünün üretimi ve yeniden üretimi için gerekli olan gereksinimlerden oluşur. Ancak bu gereksinimler zaman içinde değişir ve hangilerinin "mutlaka gerekli" olduğu son derece öznel bir karardır. Örneğin, işçinin evinde televizyon olmalı mıdır? İşçi et yemeli midir? İşçi tatil yapmalı mıdır? İşçi, çocuğuna üniversite eğitimi vermeli midir?

Bunlara ve benzeri sorulara verilen yanıtlar, belirli bir tarihsel dönemde işgücünün yeniden üretiminde asgari koşulları belirler. Bugünkü asgari ücret, bu sorulara verilmiş bazı yanıtların ürünüdür. İşçilerin bu soruya verdikleri yanıtlar, asgari ücrete ancak güçleri oranında yansır. Asgari ücretle çalışan işçilerin fazla bir güçleri de olmadığından, onların yanıtlarının sonucun belirlenmesindeki etkisi de çok küçüktür.

Asgari ücretin "bilimsel" olarak hesaplanmasının mümkün olmadığı ileri sürülürken, ince ince hesap yapılmış gibi belirlenen asgari ücretler de "bilimsel" değil midir? Değildir. Ücretin "bilimseli" veya "bilimsel olmayanı" olmaz. Ücret ve asgari ücret, belirli ekonomik, toplumsal ve siyasal koşullarda oluşan bir sonuçtur.

Asgari ücret hangi ekonomik, toplumsal ve siyasal etmenlerin etkileşimiyle belirlenir?

Örneğin, işsizlik artıyorsa, işgücünü çok düşük fiyatlarla satma eğilimi güçleniyorsa, asgari ücret yeterince artmaz ve hatta asgari ücretin düşürülmesi veya kaldırılması gündeme gelebilir. Kaçak işçiliğin yaygınlaşması da aynı sonucu doğurur. Kaçak çalışmayı kabullenen bir işçi, yasaların ona sağladığı haklardan bile yararlanmayı göze alamamaktadır. Asgari ücret de bu haklardan biridir.

Asgari ücretle veya bunun da altında bir ücretle çalışan işçinin ücretini artırabilmesi için elindeki tek silah, oy gücüdür. 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde asgari ücretliler bu haklarını kullandılar. Nasıl kullandıkları da ortada.

Peki, sendikalar asgari ücretin artırılması için mücadele etseler!

Etseler tabii ki iyi olur, ama kolay kolay etmezler. Kendilerini doğrudan ilgilendiren sosyal güvenlik düzenlemeleri konusunda etkili bir tepki göstermeyen işçi, sendikanın üyesi bile

olmayan asgari ücretlinin ücretinin biraz daha artması için mücadele eder mi? Etmez. Sendikalar, asgari ücretten etkilenir; ancak dolaylı olarak. Sendika üyeleri arasında asgari ücretle çalışan hemen hemen kimse yoktur. Birçok sendikanın toplu iş sözleşmesinde, asgari taban ücreti olarak belirlenen miktar, asgari ücretin üzerindedir.

Asgari ücretin her gündeme gelişinde, bu ücretin “olması gerekenin altında” olduğu yazılır çizilir. Bu doğru değildir. Ücretler daima “olmaları gereken düzeyde”dir; çünkü ücretlerin bilimsel olarak belirlenmesi söz konusu değildir. İşsizlikten, üretkenliğe, ekonomik büyümeden, sanayileşme modeline, sermayenin birikim düzeyinden, sendikalaşma oranına, asgari ücretle çalışan işçinin siyasal tavrından, hükümeti oluşturan partinin aldığı oy oranına kadar birçok etmen işin içindedir. Tüm bu etmenlerin karmaşık sonucu da genel olarak ücret düzeyi, özel olarak asgari ücret düzeyidir. Asgari ücret düzeyinin bu kadar düşük olması da, bir haksızlık değil, tarafların karşılıklı güçlerinin sonucudur. Sınıflar arasındaki ilişkilerde “haksızlık” ve “haklılık” gibi kavramlar işe yaramaz; karşılıklı “güç” konuşur. Belirli koşullarda gücün ne kadarsa, o kadar hak alırsın. Sayın Demirel’in ifadesiyle, ne kadar ekmek, o kadar köfte. İşsizlik ve kaçak çalıştırma daha da yaygınlaşırsa, örgütsüzlük daha da artarsa, düşük ücretliler sadaka peşinde koşarak AKP gibi partileri desteklemeye devam ederse, asgari ücretin bugünkü düzeyini bile ararlar.